

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 410/2019
25.12.2019. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Јелене Боровац и Бранка Станића, чланова већа, у радном спору тужиле АА са ..., чији је пуномоћник Желимир Џамбић, адвокат у ..., против тужене Републике Србије – Основни суд у Ужицу, коју заступа Државни правобранилац, Одељење у Ужицу, ради утврђивања права из радног односа, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу број Гж1 3628/17 од 02.10.2018. године, у седници већа одржаној 25.12.2019. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиле изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу број Гж1 3628/17 од 02.10.2018. године.

Образложење

Пресудом Основног суд у Ужицу број П1 342/16 од 05.09.2017. године је усвојен тужбени захтев тужиле, па је утврђено да је тужила била у радном односу у Општинском суду у ... у периодима: од 01.09.1984. године до 31.12.1984. године, у периоду од 01.02.1985. године до 28.02.1985. године и у периоду од 01.09.1985. године до 31.12.1986. године, што је тужена дужна да призна и трпи да се за наведене периоде тужиле упише радни стаж. Другим ставом изреке је обавезана тужена да у корист тужиле за периоде наведене у претходном ставу уплати доприносе за обавезно социјално осигурање по законским стопама на дан уплате и то: за обавезно пензијско и инвалидско осигурање Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање, Филијала Ужице, здравствено осигурање Републичком фонду за здравствено осигурање, Филијала за Златиборски округ, доприносе за случај незапослености код Националне службе за запошљавање, Служба запошљавања у Ужицу, у року од 8 дана. Трећим ставом изреке је обавезана тужена да тужиле на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 152.250,00 динара, у року од 8 дана са каматом по стопи прописаној Законом о затезној камати почев од извршности пресуде до исплате.

Апелациони суд у Крагујевцу је пресудом број Гж1 3628/17 од 02.10.2018. године преиначио пресуду Основног суда у Ужицу, тако што је одбио као неоснован тужбени захтев тужиле којим је тражила да се утврди према туженој да је била у радном односу у Општинском суду у ... у периодима ближе наведеним у првом ставу изреке побијане пресуде. Укинуо је пресуду Основног суда у Ужицу у њеном другом ставу изреке и

тужбу тужиле у делу којим је тражила да се обавезе тужени да у корист тужиле уплати доприносе, одбацио због правноснажно пресуђене ствари. Трећим ставом изреке преиначено је решење о трошковима поступка тако што је одлучено да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилца је изјавила благовремену ревизију због битних повреде одредаба парничног поступка и због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 и 55/14), па је утврдио да ревизија тужиле није основана.

У поступку пред нижестепеним судовима није учињена битна повреда парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју се у ревизијском поступку пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилца је радила на радном месту ... у Општинском суду у ... у периоду од 01.06. до 01.09.1984. године у статусу волонтера. Од 01.09. до 31.12.1984. године је засновала радни однос на одређено време као и касније у фебруару 1985. године, те у периоду од 01.09.1985. до 31.12.1986. године. Од 1988. године је непрекидно радила у Општинском суду у ... до 31.12.2009. године када је почела да ради у Основном суду у ..., где и данас ради као Увидом у картон личног дохотка за тужилу за спорне периоде и исплатне листе личних доходака Општинског суда у за 1984, 1985. и 1986. годину је утврђено да је у спорном периоду тужилца примала зараду, накнаду зараде, накнаду за исхрану у току рада, трошкове за долазак и одлазак са рада и накнаду за регрес за коришћење годишњих одмора. Према пријави података о утврђеном личном дохотку и стажу осигурања Општинског суда у ... и извештају Републичког фонда ПИО од 21.05.2015. године, тужилца у периоду од пре 01.01.1987. године није била пријављена код Фонда ПИО, нити су за њу подношени М4 обрасци као доказ о плаћеним доприносима. За ту чињеницу тужилца је сазнала у јануару 2015. године када је очекивала да прими јубиларну награду.

Код овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је утврдио да је тужилца у утуженим периодима била у радном односу код Општинског суда у ..., па је на основу члана 32. став 2. Закона о раду усвојио тужбени захтев, са образложењем да је рад који је тужилца у спорном периоду обавила без закључених уговора о раду имао све одлике радног односа како у погледу рада, тако и у погледу права и одговорности које произилазе из радног односа као што је радно време, зарада, накнада зараде и друга примања везано за радни однос.

Супротно, другостепени суд је оценио да тужбени захтев тужиле није основан и да је првостепени суд погрешно применио сада важећи Закон о раду уместо Закона о удруженом раду.

Неосновано се ревизијом тужиле побија правилна примена материјалног права, односно примена Закона о удруженом раду из разлога што је престао да постоји.

У конкретној правној ситуацији се мора применити Закон о удруженом раду - ЗУР („Службени лист СФРЈ“ бр.53/76) који је важио у периоду за који се тужбеним захтевом тражи утврђење постојања радног односа. Одредбом члана 169. став 1. ЗУР-а је прописано да нико не може почети да ради у основној организацији пре него што је на начин и под условима утврђен самоуправним општим актом и законом, засновао радни однос, осим ако у складу са законом врши привремене, односно повремене послове из члана 175. Чланом 175. ЗУР-а је прописано да радник који за основну организацију врши привремене или повремене послове није у радном односу у смислу тог закона. У спорном периоду је био на снази и Закон о радним односима Републике Србије („Службени гласник СРС“ број 40/77, 52/77 и 53/78), којим су ближе уређена права, обавезе и одговорности радних људи у мери која је неопходна за обезбеђивање њиховог радноправног положаја утврђеног Уставом и Законом о удруженом раду. Правилно је оценио другостепени суд да ни једним од ових прописа није предвиђена могућност да радник заснује радни однос само ступањем на рад. Наиме, чланом 173. ЗУР-а је био прописан услов за заснивање радног односа, а то је да радник треба да писмену изјаву да је упознат са самоуправним споразумом о удруживању рада радника у основној организацији и другим самоуправним општим актима којима се уређују његова права, обавезе и одговорности и Статутом основне организације и да их прихвата, а пре давања те писмене изјаве раднику се морају уручити ова акта. Правилно је ценио другостепени суд да тужила на којој је био терет доказивања чињеница (члан 231. ЗПП) није пружила доказ да је дала писмену изјаву, да је о заснивању свог радног односа добила решење или пак решење о престанку радног односа имајући у виду да је радила у три наврата са размацима. Очигледно се радило о ангажовању тужиле од стране Општинског суда у ... ради привремених или повремених послова. То произилази из чињеница везаних за трајање утужених периода (4 месеца, потом једног и 16 месеци) и пауза између радних ангажовања, као и чињенице да је у радној књижици тужиле прво евидентирање њеног радног односа било тек 01.01.1987. године код Општинског суда у ... након паузе од 12 месеци да би тај рад трајао годину и 22 дана до 22.01.1988. године. Потом је тужила поново имала паузу до 07.06.1988. године, када је коначно засновала радни однос на неодређено време који траје све до данас.

Чињеница што је тужила примала зараду, накнаду зараде, накнаду за исхрану у току рада, трошкове за долазак и одлазак са рада и накнаду за регрес за коришћење годишњег одмора не говори у прилог чињеници да је она тада била засновала радни однос. Није било спорно да је тужила радила код Општинског суда у ... и да јој је за њен рад исплаћена како основна зарада, тако и накнаде које су биле прописане тада важећим законским прописом, али истовремено за тужилу њен послодавац није подносио образац М4 Фонду ПИО из разлога што радно ангажовање тужиле није имало статус заснивања радног односа.

Неприхватљиви су ревизијски наводи да је терет доказивања био на туженом и да је тужени тај који је требао да приложи решење о заснивању радног односа и осталу документацију везану за радно ангажовање тужиле јер се тужени од одговора на тужбу противио тим наводима тужиле и тврдио је супротно. Приликом заснивања радног односа радник добија решење о заснивању радног односа, те је и тужила била дужна да га као радник сачува и не може одговорност за непостојање документације сада да

- 4 -

пребаци на тужену јер тужена тврди да документације нема зато што тужиља није заснивала радни однос у утуженим периодима.

Правилно је другостепени суд укинуо првостепену пресуду и одбацио тужбу тужиље у делу којим је тражила уплату доприноса. Ову одлуку је другостепени суд донео на основу члана 387. став 1. тачка 4. Закона о парничном поступку и стога нема битне повреде поступка на коју се ревизијом указује.

Ниме, из списка произилази да се Основни суд у Ужицу пресудом број П1 62/15 од 05.10.2015. године у другом ставу изреке огласио апсолутно ненадлежним за поступање по тужби са тужбеним захтевом којим је тужиља тражила уплату доприноса за спорни период и тужбу са тим захтевом је одбацио. Против те пресуде тужиља није изјавила жалбу, а по жалби тужене је другостепени суд укинуо ту пресуду у њеном првом и трећем ставу изреке и предмет у укинута делу вратио првостепеном суду на поновно суђење. Првостепени суд је погрешно поново одлучивао о тужби коју је већ раније одбацио, те донео одлуку из става 2. и усвојио тужбени захтев. Зато је другостепени суд правилно интервенисао тако што је укинуо првостепену пресуду у том делу јер је пресуда Основног суда у Ужицу број П1 62/15 од 05.10.2015. године у делу којом је тужба одбачена, већ постала правноснажна, а о одбаченој тужби се више не може расправљати, као што је то погрешно учинио првостепени суд.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је оценио да ревизија тужиље није основана, па је одлучио као у изреци на основу члана 414. став 1. Закона о парничном поступку.

**Председник већа - судија
Звездана Лутовац,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић